

*Рекотов Петро Валентинович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів;
Черноока Анастасія Сергіївна
здобувачка вищої освіти;
Інженерний навчально-науковий інститут
ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ДЕРЖАВИ: ПОНЯТТЯ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ

Економічна безпека підприємництва та держави є важливим фактором, що впливає на стійкість національної економіки та її здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам. Незахищеність економіки може призвести до дестабілізації національного ринку, збільшення рівня ризиків для бізнесу, а також до погіршення умов для інвестицій та інноваційного розвитку.

Економічна безпека – це стан економіки, що забезпечує достатній рівень соціального, політичного, оборонного існування і прогресивного розвитку суб'єкта безпеки, невразливість і незалежність його економічних інтересів стосовно можливих зовнішніх і внутрішніх загроз і впливів [1, с 2]. Окрім того вона є фундаментом для забезпечення суверенітету держави, її здатності відповідати на економічні виклики та створювати сприятливі умови для життя і розвитку суспільства. Високий рівень економічної безпеки допомагає уникнути кризових явищ, створює сприятливі умови для розвитку бізнесу, гарантує стабільність зайнятості населення.

В Україні з кінця 90-х років ХХ століття Г. Пастернак-Таранушенко розробляє наукове підґрунтя економічної безпеки з власною назвою «екосестейт». Назва походить від англійської «economic security of state», що перекладається як економічна безпека держави. Хоча, серед сучасних вчених і спеціалістів досі відсутня єдина теоретично та методологічно обґрунтована позиція щодо економічної безпеки як наукової категорії, в економічній літературі були сформовані чотири рівні економічної безпеки.

Перший – *мегарівень*, охоплює глобальну економічну безпеку.

Другий – *макрорівень* - національну економічну безпеку.

Третій – *мезорівень* - економічну безпеку регіону.

Четвертий – *мікрорівень* - економічну безпеку підприємництва [2, с 6].

Ці рівні економічної безпеки є взаємопов'язаними. Мікрорівень залежить від стабільності національної економіки та регіонального розвитку, одночасно сприяючи економічному зростанню регіонів і країни, створюючи робочі місця, сплачуючи податки та підтримуючи загальну економічну стабільність. Проблеми на регіональному рівні відображаються на економічній безпеці всієї держави, тоді як стабільність у регіонах (мезорівень) залучає інвестиції,

покращує інфраструктуру та підвищує рівень життя. У випадку криз на національному рівні регіони та підприємства відразу стикаються з наслідками, такими як зниження інвестицій, скорочення попиту і зростання інфляції. Економічна стабільність окремої держави також впливає на глобальну економічну безпеку. Держави з потужними економіками, як-от США, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія, Канада та Австралія, відіграють ключову роль у формуванні світової економічної системи, визначаючи стабільність міжнародних ринків і фінансових потоків.

Взаємозалежність рівнів економічної безпеки, яка простежується від мікрорівня окремих підприємств до глобальних економічних процесів, є ключовим аспектом для забезпечення стабільного розвитку держави та її економічної стійкості. Цей взаємозв'язок показує, що економічна безпека повинна розглядатися не лише в межах окремих секторів або підприємств, але як складна багаторівнева система, де кожен рівень взаємодіє з іншими.

Поняття «економічна безпека держави» є багатогранним і не має загальноприйнятого визначення у економічній літературі. *Згідно різних підходів економічна безпека визначається як:*

- стан держави, за яким вона володіє можливістю забезпечення умов для заможного життя населення, перспективного розвитку економіки;
- спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз;
- здатність економіки забезпечувати ефективне задоволення суспільних потреб на національному і міжнародному рівнях;
- сукупність умов і чинників, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та сталість, здатність до постійного оновлення і самовдосконалення;
- спроможність держави самостійно виробляти й здійснювати власну економічну політику, а також визначати та реалізовувати власні національні інтереси [3. с. 19].

Безперечно, проблема забезпечення економічної безпеки держави характеризується найвищим рівнем пріоритетності та складності категорії, великою кількістю функціональних елементів та чинників, які її визначають. У зв'язку з цим обґрунтування теоретичних засад поняття «економічна безпека підприємництва» потребує узгодження із системою економічної безпеки держави, її структурними складниками, а також визначення місця економічної безпеки підприємницької діяльності у цій системі, здійснення ієрархічної декомпозиції рівнів управління безпекою національної економіки [4. с. 9].

Економічна безпека підприємництва є ключовим елементом загальної економічної безпеки держави. Вона забезпечує стабільність і стійкість бізнесу до внутрішніх та зовнішніх загроз, створюючи основу для економічного зростання і підвищення добробуту населення. Економічна безпека підприємництва відображає здатність підприємств до ефективного функціонування в умовах ризиків, забезпечення конкурентоспроможності та підтримки збалансованого

розвитку. Вона не тільки є індикатором загального рівня економічного добробуту нації, але й чинником, що безпосередньо впливає на якість життя громадян. Завдяки високому рівню економічної безпеки бізнесу, держава зберігає стабільність свого економічного середовища. *Економічна безпека підприємництва є однією з провідних складових та передумовою формування економічної безпеки держави, а саме:*

- є комплексною характеристикою і визначається складною системою чинників макро- та мікрорівня;
- є індикатором та чинником добробуту нації, суттєво впливає на рівень життя населення;
- характеризує здатність підприємств протистояти загрозам та зберігати пропорції збалансованого розвитку;
- чинить суттєвий вплив на конкурентоспроможність економіки держави.
- є узагальнюючою характеристикою рівня захисту усіх стейкхолдерів підприємницької діяльності.

То ж вона являє собою стан підприємницької діяльності, що визначається складним комплексом чинників, при якому зберігається його здатність до збалансованого розвитку та забезпечує економічну безпеку, конкурентоспроможність держави та добробут нації [5. с. 11].

Таким чином, підсумовуючи, можна зазначити, що економічна безпека підприємництва – важлива складова для економічної безпеки держави. Саме завдяки взаємозалежності та вземозв'язку мікро- і макро- рівнів економічної безпеки, забезпечується національна економічна стійкість, що дозволяє протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, а це, у свою чергу, сприяє сталому економічному зростанню та виступає ключовою передумовою для досягнення високого рівня життя та економічного розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Стеценко С. П. Економічна безпека: сутність і структура / С. П. Стеценко. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24. С. 104-106. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_24_26 (дата звернення: 07.10.2024).
2. Акімова Л. М. Етапи становлення економічної безпеки держави: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електронне наукове фахове видання*. 2016. № 8. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1246> (дата звернення: 07.10.2024).
3. Вінічук М.В., Наконечна Н.В. Економічна безпека держави: соціально-економічний вимір: навч. посіб. Львів, Ліга-Прес: 2017. 322 с. URL : https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1647/1/Посібник_економічна%20безпека%20держави%20Наконечна_3.pdf (дата звернення: 07.10.2024).
4. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2008. 384с. URL : <https://ird.gov.ua/irdp/p20080802.pdf> (дата звернення: 07.10.2024).

5. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с. URL : <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/5a209ea36441d3c8a61de7c747ac385b.pdf> (дата звернення: 07.10.2024).

*Романовський Валентин Валентинович,
здобувач ступеня доктора філософії;
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

В умовах глобального переходу до цифрової ери існує помітна нестача всебічного розуміння щодо поняття та захисту прав інтелектуальної власності (ПІВ). Інформаційна ера забезпечила безпрецедентний доступ до інформації та творчих робіт, але вона також породила складні проблеми, пов'язані із захистом та дотриманням прав інтелектуальної власності. Останні статистичні дані свідчать про те, що лише у 2020 році в Інтернеті розміщено понад 500 мільярдів веб-сторінок, захищених авторським правом. Це актуалізує завдання дослідження прав інтелектуальної власності, зростаючі проблеми порушення цифрових авторських прав і наслідки цих подій для різних зацікавлених сторін.

В більшості зарубіжних розвинених країн ця проблема досить успішно вирішується. Розвиток прав інтелектуальної власності (ПІВ) у США і Великобританії був зумовлений технологічним прогресом і зміною економічної ситуації. У США захист авторських прав поширився на цифрові медіа, що відображає зростаючу важливість цифрового контенту. Заявки на отримання патентів, пов'язані з технологічними та програмними інноваціями, значно зросли, підкреслюючи роль патентів у захисті технологічних досягнень [1]. Кількість реєстрацій торгових марок також зросла через зростаючу глобалізацію ринків і зростання електронної комерції, що підкреслює важливість захисту бренду. Подібним чином у Великій Британії спостерігалось помітне збільшення кількості патентних заявок, пов'язаних із технологіями штучного інтелекту та машинного навчання, що призвело до оптимізації процесів патентної експертизи [2]. Ці зміни підкреслюють необхідність адаптації прав інтелектуальної власності до нових технологій і мінливого бізнес-середовища.

Протягом останніх трьох років Європейський Союз (ЄС) вжив низку законодавчих заходів, спрямованих на зміцнення авторського права та пов'язаних з ним прав у рамках єдиного цифрового ринку. Однією з ключових подій стало ухвалення Директиви (ЄС) 2019/789 Європейським парламентом 17 квітня 2019 року [3]. Ця директива встановлює правила, що регулюють використання онлайн-трансляції та ретрансляцію телевізійних і радіопрограм.